

Oppsummering av gjenbruksseminaret, 6.desember 2023

Stavanger kommune ved avdeling for byutvikling inviterte til seminar om tema gjenbruk av bygg og strukturer den 6. desember 2023. Formålet med seminaret var å samle kunnskap for å belyse og drøfte hvordan vi kan jobbe med gjenbruk og ombruk på områdenivå med utgangspunkt i områdeløsninger, løsninger for bygg, og hva gamle bygg kan bety for oss som skal være i dem.

Foredragsholdere:

- Marie Elise Aarestad Aakre, Stavanger kommune. "Gjenbruk av byggene våre".
- Per F. Jørgensen, Vill Energi. "Sirkulær økonomi på områdenivå"
- Una Myklebust Halvorsen, Asplan Viak. "Hvorfor er sirkulær forvaltning av bygg så viktig?"
- Even Smith Wergeland, Institutt for arkitektur AHO. "Gjenbruksbyen – der historie og fremtid smelter sammen"

Foredrag 1: Gjenbruk av byggene våre

Seminaret startet med innlegg om argumenter og rammene for gjenbruk av bygg. Byggene våre er både karbon- og materialbanker, i tillegg til å være nabolaget og historien vår. Foredraget gir en gjennomgang av Stavanger kommunes nye kommuneplan, og viser til hvorfor TEK17 ikke er tilstrekkelig som rammeverk for gjenbruk.

TEK17 § 9-7 om ombrukskartlegging gjelder kun for boligblokker og yrkesbygg, og gjelder før rivning. Kommuneplanbestemmelse 1.10 inneholder krav om kartlegging ved regulering. Kommuneplanen går lengre ved å inkludere alle typer bygg, og kravet slår inn tidligere i prosessen.

Vi må snu tenkningen vår fra "hva vil vi ha" til "hva har vi". Kartlegging gir kunnskap, grunnlag for prioritering og smarte valg. Vi trenger de kreative løsningene i plan og gjennomføring.

Foredrag 2: Sirkulær økonomi på områdenivå

Foredraget viser at bakteppet for temaet er økte klimagassutslipp og naturtap. Og det er vårt forbruk av ressurser som er årsaken til nedbygging av natur, tap av biomangfold og økende klimagassutslipp. For utviklingen av Våland sør er det viktigste å bevare ressursene der de er, og forlenge levetiden.

Foredraget peker på byggebransjens rolle i klimagassutslippene, og gjennomgår viktige rammer og drivere for klimaarbeidet videre. Hovedanbefalinger i Klimautvalget 2050s rapport blir påpekt, i tillegg til drivere for sirkulærøkonomi (New Circular Economy Action Plan (CEAP), EU-taksonomien, ny revidert norsk handlingsplan for sirkulærøkonomi, nye miljøkrav i TEK17, SAK10 og DOK)

Anbefalinger for videre planarbeid på Våland sør: benytte eksisterende veisystem, åpne for gang- og sykkelveier gjennom området med gode koblinger til omgivelsene samt at eksisterende parkeringshus kan omgjøres til mobilitetshus. Videre er det store CO2 besparelser i å redusere bilbruk.

Eksisterende bygg bør bevares og transformeres i størst mulig grad, er det mulig å etablere en lokal ressursentral i området for gjenbruk av materialer og komponenter? Å redusere transport av masser vil også være positivt for naboer og andre som oppholder seg i området.

Foredrag 3: Hvorfor er sirkulær forvaltning av bygg så viktig?

Foredraget gjennomgår hvorfor gjenbruk og ombruk er viktig for bærekraft, rammeverk for sirkulær ressursbruk, og om hvordan å gjennomføre gjenbruk og ombruk.

Gjenbruk og ombruk er avgjørende på grunn av knapphet av viktige ressurser, f.eks. sand til glassproduksjon. Gjenbruk er ikke bare et viktig virkemiddel for lavere CO₂-utslipp, men også for å redusere utvinning og prosessering av naturressurser. På sikt må færre ressurser bli til avfall, og brukstiden må forlenges.

EUs grønne vekststrategi (Green Deal) gir rammeverk for en mer bærekraftig og sirkulær økonomisk utvikling, eks. EU-taksonomien og økodesignforordningen. I tillegg har vi fått oppdateringer i TEK17 og DOK. Andre viktige virkemidler er BREEAM og Futurebuilt.

Klimamålene innebærer å redusere utslipp de neste 10-30 årene. Da hjelper det ikke å bygge nytt og mer energi- og transporteffektivt for de neste 60 årene. Vi kan ikke fortsette å forbruke ressurser i den hastigheten vi har gjort de siste 50 årene. De største kortsiktige besparelsene oppnås ved å bevare bæresystem og dekker.

Foredrag 4: Gjenbruksbyen – der historie og fremtid smelter sammen

Foredraget peker på nylige endringer i holdninger til gjenbruk, og viser hvordan det teoretiske bakteppe også har endret seg i en mer positiv retning. Dette innebærer transformasjon, tilpasset gjenbruk, sirkulært arkitekturvern og urban bevaring.

Dagens praksis har til nå vært rivning, og høyere forventet avkastning av nybygg kan være en av årsakene til det. Foredraget viser til flere gjenbruksprosjekter som har fått mye positiv omtale i nyere tid.

Viser til sist til et pågående arbeid med bok om arkitektur i musikkstudio. Musikkstudio er en meget spesialisert funksjon, som likevel har tilpasset seg et vidt spekter av bygninger. Mye lærdom å trekke ut for hvordan gjenbruk og tilpasning kan gjennomføres.

Panelsamtale ved byarkitekten

I panelsamtalen trekkes det frem at gjenbruk av bygg består av flere dimensjoner, og er viktig av flere årsaker:

- Klima/miljø
- Kulturminneverdi
- Estetisk
- Sosialt
- Økonomi

TEK er i bevegelse og rivning oppleves mindre legitimt enn før, allikevel savnes det strengere føringer i plan- og bygningsloven. Å vise til CO₂-utslipp som eneste argument for gjenbruk er sårbart, diskusjonen har vist at det er flere gode grunner til å gjenbruke bygg og strukturer.